

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ
ДИРЕКЦИЯ „ОСИГУРЯВАНЕ И КРАТКОСРОЧНИ ПЛАЩАНИЯ”

Изх. № 91-01-84
Дата 09.04.15

ДО
ДИРЕКТОРИТЕ НА ТЕРИТОРИАЛНИТЕ
ПОДЕЛЕНИЯ НА НАЦИОНАЛНИЯ
ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

ОТНОСНО: Изменения и допълнения на Наредбата за обществено осигуряване на самоосигуряващите се лица, българските граждани на работа в чужбина и морските лица и на Наредбата за елементите на възнаграждението и за доходите, върху които се правят осигурителни вноски.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН/ГОСПОЖО ДИРЕКТОР,

С Постановление № 45 от 05.03.2015 г. е изменена и допълнена Наредбата за обществено осигуряване на самоосигуряващите се лица, българските граждани на работа в чужбина и морските лица, а с Постановление № 44 от същата дата е изменена и допълнена Наредбата за елементите на възнаграждението и за доходите, върху които се правят осигурителни вноски. Постановленията са обнародвани в ДВ бр.18 от 10.03.2015 г. С оглед прилагане на измененията и допълненията имайте предвид следното:

I. Окончателен размер на осигурителния доход на самоосигуряващите се лица

Във връзка с промяната в разпоредбата на чл. 6, ал. 8 от КСО са допълнени разпоредбите на чл. 2, ал. 4 от Наредбата за обществено осигуряване на самоосигуряващите се лица, българските граждани на работа в чужбина и морските лица и чл. 3, ал. 5 от Наредбата за елементите на възнаграждението и за доходите, върху които се правят осигурителни вноски. Двете изменения са в сила от 01.01.2016 г. и се отнасят за определянето на окончателния размер на осигурителния доход на самоосигуряващите се лица за 2015 г. Подробни указания за това са дадени с писмо № 91-01-5 от 07.01.2015 г. на дирекция “ОКП”.

II. Осигурителни книжки

От 01.07.2015 г. чл. 7 от Наредбата за обществено осигуряване на самоосигуряващите се лица, българските граждани на работа в чужбина и морските лица се отменя. От тази дата се прекратява издаването на осигурителни книжки на лицата, регистрирани като упражняващи свободна професия и/или занаятчийска дейност, на лицата, упражняващи трудова дейност като еднолични търговци, собственици или съдружници в търговски дружества и физическите лица - членове на неперсонифицирани дружества, на регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители и на работниците или служителите, наети по трудов договор от осигурители, които не са еднолични търговци или

юридически лица. Данните за осигурителен стаж и осигурителен доход, във връзка с отпускането на пенсии на тези лица ще се вземат от информационната система на НОИ, на база данните за внесените дължими осигурителни вноски. На лицата по чл. 4, ал. 3, т. 1, 2 и 4 от КСО и работниците или служителите, наети по трудов договор от осигурители, които не са еднолични търговци или юридически лица, които са започнали упражняване на трудова дейност и осигуряване преди 01.07.2015 г., осигурителните книжки се заверяват за периода до 31.12.2015 г. Ако за тези периоди лицата са се осигурявали, но не са поискали издаването на осигурителни книжки, може да направят това и след 01.07.2015 г.

Териториалните поделения на НОИ продължават издаването на осигурителни книжки на лицата по чл. 16, 17, 17а и чл. 17б, ал. 1 от НООСЛБГРЧМЛ, на основание чл. 19 от наредбата. Лицата, изпратени на работа в чужбина от български посредник, лицата, работещи в международни органи или организации със съгласието на компетентните български държавни органи, съпругът/съпругата на дългосрочно командирован служител в дипломатическа служба за времето, през което е пребивавал в чужбина по време на задграничния му мандат и съпрузите на лицата по чл. 4, ал. 3, т. 1 и 4 от КСО продължават да удостоверяват осигурителния си стаж и доход с осигурителни книжки.

III. Сумирано изчисляване на работното време

Във връзка с новата разпоредба на ал. 15 в чл. 6 от КСО, от 01.01.2015 г. се създава нова ал. 9 на чл. 1 от Наредбата за елементите на възнаграждението и за доходите, върху които се правят осигурителни вноски, по отношение определянето на максималния осигурителен доход, в случаите на сумирано изчисляване на работното време за повече от един месец. Когато отработените и други часове с осигурителни вноски по установения за месеца от работодателя график на лицето са повече от договореното работно време, месечният размер на осигурителния доход може да бъде по-голям от установения със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година максимален месечен размер на осигурителния доход, като общият осигурителен доход за периода, за който е установено сумирано изчисляване на работното време, се ограничава до сбора на максималния месечен размер на осигурителния доход за периода, за който е установено сумирано изчисляване на работното време. Ограничаването се извършва като се сумират осигурителните доходи за първия и всеки следващ месец до достигане на сбора от максималните месечни размери на осигурителния доход за периода, за който е установено сумирано изчисляване на работното време.

Месечният осигурителен доход на лицето, работещо на сумирано изчисляване на работното време, се съобразява с минималния месечен осигурителен доход, определен за съответната професия по основната икономическа дейност на осигурителя в Закона за бюджета на ДОО (ЗБДОО) за съответната година, като се проследява и спазва новата разпоредба на ал. 9 на чл. 1 от НЕВДПОВ. Ако за установения за месеца график на лицето то следва да отработи по-малко от договореното работно време за месеца, осигурителният му доход не може да бъде по-малък от пропорционално определения за него минимален размер на осигурителния доход.

Броят на работните часове по графика на лицето (след превръщане на нощните часове в дневни) за периода на сумираното отчитане следва да е равен на договореното работно време за този период. Когато в рамките на периода, за който е изготвен графикът, броят на работните часове по графика на лицето (след превръщане на нощните часове в дневни) е по-голям от договореното работно време за периода е налице извънреден труд. Обратно, когато в рамките на периода, за който е изготвен графикът, броят на работните часове по графика на лицето (след превръщане на нощните часове в дневни) е по-малък от договореното работно време за периода е налице прекъсване на осигуряването. Задължение на осигурителя в тези случаи е да определи периодите, в които осигуряването се прекъсва, без да е прекратено трудовото правоотношение.

С оглед установяването на правото и размера на паричните обезщетения за временна неработоспособност на лицата работещи при сумирано изчисляване на работното време, даваме следните примери:

Пример 1

Лице, работи при договорено работно време 8 ч. при сумирано изчисляване на работното време на тримесечен график. Нормативно установеното работно време също е 8 часа.

По график лицето следва да отработи:

- за месец август – 192 часа;
- за месец септември – 120 часа;
- за месец октомври – 200 часа.

Всички следващи примери са разработени при така посочените по-горе условия.

От 15.08.2015 г. лицето излиза 15 календарни дни в платен годишен отпуск по чл. 155 от Кодекса на труда или 10 работни дни (80 ч.). Този отпуск, съгласно становище на МТСП, се ползва в работни дни, поради което броят на часовете за периода се получава като се умножат броя на работните дни по календар за периода и договореното дневно работно време на лицето. Посоченото се отнася за всички разрешени по съответния ред по КТ отпуски. Действително отработените през месеца часове от лицето са 112 или 14 работни дни. Брутното трудово възнаграждение е в размер на 900 лв.

През м. септември лицето е във временна неработоспособност – 5 календарни дни, като за това време по график е трябвало да отработи 36 ч. За първите 24 ч. получава възнаграждение от работодателя, по реда на чл. 40, ал. 5 от КСО; за другите 12 ч. се изплаща обезщетение от средствата на ДОО. Действително отработените часове са 84 ч. Брутното трудово възнаграждение е 300 лв. Минималният месечен осигурителен доход за професията на лицето по основната икономическа дейност на осигурителя е 620 лв. Пропорционално определеният размер на минималния осигурителен доход за отработените 84 ч. + 24 ч. е 400 лв. Осигурителният доход за месеца е 400 лв.

За м. октомври лицето е на работа през целия месец и работи по графика. Възнаграждението му е 1200 лв., което е и осигурителен доход за месеца.

Данните по графика за периода от 01.08.2015 г. до 31.10.2015 г. са следните:

	Август 2015 г.	Септември 2015 г.	Октомври 2015 г.	общо
Часове по график	Общо 192 ч., от тях: 112-отработени 80-чл. 155 КТ	Общо 120 ч., от тях: 84-отработени 24-чл.40,ал.5 12-с ПОВН	Общо 200 ч. отработени	512 ч.
Преизчислени раб. дни	14-отработени 10- чл. 155 КТ	10,5=11отработ. 3- чл.40,ал.5 1,5=1 с ПОВН	25-отработени	50-отработени 11-с ПОВН 3- чл.40,ал.5
Общо дни	24	15	25	64
Раб. дни по календар	21	21	22	64
Брутнo тр.възн.	900 лв.	300 лв.	1200 лв.	2400 лв.
Осигурителен доход	900 лв.	400 лв.	1200 лв.	2500 лв.

Броят на дните, които трябва да се попълнят в 16.1 от Декларация обр. № 1 “Данни за осигуреното лице”, съответно дните в т. 16.2, 16.3, 16.4 и 16А, се получават като

часовете от тях в съответствие с графика се разделят поотделно на дневното договорено работно време за лицето (в случая 8 ч.). При остатък, равен или по-голям от половината на дневното договорено работно време, закръгляването се извършва към по-голямото число. При всеки два остатъка, равни на половината от дневното договорено работно време, единият от тях се закръглява към по-малкото число.

Декларация обр. № 1 “Данни за осигуреното лице” за трите месеца от графика следва да бъде подадена така:

Август 2015 г.	Септември 2015	Октомври 2015 г.
т. 13 – 31 т. 16 - 02488 т. 16.1-24 т. 16.2- 0 т. 16А-0 т. 16.7-192 т. 16.8-0	т. 13 – 32 т. 16 - 01588 т. 16.1-11 т. 16.2-1 т. 16А-3 т. 16.7-84 т. 16.8-0	т. 13 – 33 т. 16 - 02588 т. 16.1-25 т. 16.2-0 т. 16А-0 т. 16.7-200 т. 16.8-0
т. 21 – 900 лв	т. 21 – 400 лв.	т. 21 – 1200 лв.

Пример 2

Данните по графика за периода от 01.08.2015 г. до 31.10.2015 г. са следните:

	Август 2015 г.	Септември 2015 г.	Октомври 2015 г.	общо
Часове по график	192-отработени	120-отработени	200-отработени	512 ч.
Преизчислени раб. дни	24-отработени	15-отработени	25-отработени	64-отработени
Раб. дни по календар	21	21	22	64
Брутно тр.възн.	3300 лв.	2700 лв.	3000 лв.	9000 лв.
Осигур. доход	3300 лв.	2600 лв.	1900 лв.	7800 лв.

Новата разпоредба на чл. 1, ал. 9 от НЕВДПОВ допуска възможността, когато отработените и други часове с осигурителни вноски по установения за месеца от работодателя график на лицето са повече от договореното работно време, месечният размер на осигурителния доход може да бъде по-голям от установения със ЗБДОО за съответната година максимален месечен размер на осигурителния доход (за 2015 г. – 2600 лв.).

Лицето изработва всички часове по графика си за трите месеца и не ползва отпуски.

За м. август има отработени часове повече от договорените работни часове по календар, поради което осигурителният му доход за месеца може да е по-висок от месечния максимален осигурителен доход за 2015 г. В случая осигурителния доход е 3300 лв.

През м. септември договорената норма часове по графика на лицето е по ниска от нормата по календар. Брутното трудово възнаграждение е 2700 лв., но на основание разпоредбата на чл. 1, ал. 9 от НЕВДПОВ, осигурителният му доход е 2600 лв.

За м. октомври договорените часове по графика на лицето са повече от часовете по календар. Възнаграждението му е 3000 лв. Съгласно разпоредбата на чл. 6, ал. 15 от КСО и разпоредбата на чл. 1, ал. 9 от НЕВДПОВ, ограничаването се извършва, като се сумират осигурителните доходи за първия и всеки следващ месец до достигане на сбора от максималните месечни размери на осигурителния доход за периода, за който е установено сумирано изчисляване на работното време. За м. октомври осигурителният доход на лицето трябва да се ограничи до 1900 лв.

Декларация обр. № 1 “Данни за осигуреното лице” за трите месеца от графика следва да бъде подадена така:

Август 2015 г.	Септември 2015 г.	Октомври 2015 г.
т. 13 – 31 т. 16 - 02488 т. 16.1-24 т. 16.7-192 т. 16.8-0	т. 13 – 32 т. 16 - 01588 т. 16.1-15 т. 16.7-120 т. 16.8-0	т. 13 – 33 т. 16 - 02588 т. 16.1-25 т. 16.7-200 т. 16.8-0
т. 21 – 3300 лв	т. 21 – 2600 лв.	т. 21 – 1900 лв.

Пример 3

Лицето отработва часовете по графика за август (192 ч.). През септември трудовият му договор е прекратен считано от 14, поради което за периода от 1 до 13 септември лицето отработва само 36 ч. За периода от 01.08.2015 г. до 13.09.2015 г. работните часове по календар са 248 ч. Лицето отработва за този период 228 ч.

Данните по графика за периода от 01.08.2015 г. до 13.09.2015 г.:

	Август 2015 г.	Септември- от 01 до 13, 2015 г.	Октомври 2015 г.	общо
Часове по график	192-отработени	36-отработени	0-отработени	228 ч.
Преизчислени раб. дни	24-отработени	4,5=5отработени	0-отработени	28,5=29-отработени
Раб. дни по календар	21	10	0	31

Декларация обр. № 1 за м. август, се подава съобразно изработените часове според графика. Тъй като отработените часове по графика за м. септември са по-малко от работните часове по календар е налице прекъсване на осигуряването. Осигурителят посочва, че прекъсването е на 8 и 9 септември. При подаването на декларация обр. № 1 “Данни за осигуреното лице” се попълва прекъсване на 07.09, възобновяване на 10.09. и прекратяване на 13.09.

Декларация обр. № 1 “Данни за осигуреното лице” за двата месеца от графика следва да бъде подадена така:

Август 2015 г.	Септември 2015 г.
т. 13 – 31 т. 16 - 02488 т. 16.1-24 т. 16.7-192 т. 16.8-0	т. 13 – 32 т. 16 - 10588 т. 16.1-5 т. 16.7-36 т. 16.8-0 т.15 - 07 т.14 - 10 т. 15 - 13

Пример 4

Лицето отработва часовете по графика за август (192 ч.) и започва работа по графика за септември, но трудовият му договор е прекратен от 14.09.2015 г. За времето от 01.09. до 13.09. лицето отработва 80 ч. За периода от 01.08.2015 г. до 13.09.2015 г. работните часове по календар са 248 ч. Лицето за този период отработва 272 ч.

Данните по графика за периода от 01.08.2015 г. до 13.09.2015 г.:

	Август 2015 г.	Септември - от 01 до 13, 2015 г.	Октомври 2015 г.	общо
Часове по график	192-отработени	80-отработени	0-отработени	272 ч.
Преизчислени раб. дни	24-отработени	10-отработени	0-отработени	34-отработени
Раб. дни по календар	21	10	0	31

Осигурителят подава декларация обр. № 1 “Данни за осигуреното лице” за м. август, съобразно изработените часове по графика. За периода от 01.08.2015 г. до 13.09.2015 г. лицето е изработило с 24 ч. повече от работните часове по календар. Тези часове може да се посочат от осигурителя като извънреден труд в декларация обр. № 1 за м. септември. От 14.09.2015 г. се посочва прекратяване на осигуряването (т. 15 – 13).

Извънредният труд може да се посочи и за месец август, като се коригира преди това подадената декларация за този месец.

Декларация обр. № 1 “Данни за осигуреното лице” за двата месеца от графика следва да бъде подадена така:

Август 2015 г.	Септември от 01 до 13, 2015 г.
т. 13 – 31 т. 16 - 02488 т. 16.1-24 т. 16.7-192 т. 16.8-0	т. 13 – 32 т. 16 - 10788 т. 16.1-07 т. 16.7 - 80 т. 16.8- 24 т. 15 - 13
т. 21 – 1500 лв	т. 21 – 900 лв.

IV. Други

Поради отмяната на ал. 2 на чл. 4 от КСО, са заличени думите “и 2” в чл. 4, ал. 2, както и числото “2” в чл. 5 и чл. 6 от Наредбата за обществено осигуряване на самоосигуряващите се лица, българските граждани на работа в чужбина и морските лица и думите “и 2” в чл. 1, ал. 1 и чл. 2, ал. 1 от Наредбата за елементите на възнаграждението и за доходите, върху които се правят осигурителни вноски.

Новата редакция на чл. 4, ал. 1, т. 7 от КСО е възпроизведена и в чл. 1, ал. 5 от Наредбата за елементите на възнаграждението и за доходите, върху които се правят осигурителни вноски. В кръга на лицата по т. 7 са включени и лицата, на които е възложено управлението и/или контролът на държавни и общински предприятия по Глава девета от Търговския закон, техни поделения или на други юридически лица, създадени със закон.

Прецизирана е разпоредбата на чл. 4 от Наредбата за елементите на възнаграждението и за доходите, върху които се правят осигурителни вноски. Новата

редакция задължава лицата, които подлежат на осигуряване на повече от едно основание по чл. 4, ал. 1 и/или ал. 3, т. 5 и т. 6 от КСО, във всички случаи да декларират пред всеки следващ осигурител дохода, върху който се дължат осигурителни вноски, като се спазва поредността, определена в чл. 6, ал. 10 от КСО.

Във връзка с изменението на КСО с § 72 от ЗИД на Закона за подпомагане на земеделските производители, навсякъде в Наредбата за обществено осигуряване на самоосигуряващите се лица, българските граждани на работа в чужбина и морските лица, думата “производители” се заменя със “стопани”.

ДИРЕКТОР:

ДАНИЕЛА АСЕНОВА